

RÅDETS DIREKTIV 96/97/EF

af 20. december 1996

om ændring af direktiv 86/378/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 100,

under henvisning til forslag fra Kommissionen ⁽¹⁾,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet ⁽²⁾,

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg ⁽³⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

I henhold til traktatens artikel 119 skal hver medlemsstat gennemføre princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde; ved løn forstås den almindelige grund- eller minimumsløn og alle andre ydelser, som arbejdstageren som følge af arbejdsforholdet modtager direkte eller indirekte fra arbejdsgiveren i penge eller naturalier;

De Europæiske Fællesskabers Domstol fastslår i sin dom af 17. maj 1990 i sag 262/88, Barber mod Guardian Royal Exchange Assurance Group ⁽⁴⁾, at alle ydelser, der udbetales i henhold til erhvervstilknyttede pensionsordninger, udgør en del af lønnen som omhandlet i traktatens artikel 119;

i ovennævnte dom og den senere præcisering af den i dommen af 14. december 1993 i sag C-110/91, Moroni mod Collo GmbH ⁽⁵⁾, har Domstolen fortolket traktatens artikel 119 således, at forskelsbehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger generelt er forbudt, ikke blot når det drejer sig om at fastsætte pensionsalderen, men også når der tilbydes en erhvervstilknyttet pension i stedet for en godtgørelse i forbindelse med afskedigelse af økonomiske årsager;

i henhold til protokol nr. 2 ad traktatens artikel 119, der er knyttet til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, skal ydelser i medfør af en erhvervstilknyttet

social sikringsordning ikke anses for løn, hvis og i det omfang de kan henføres til beskæftigelsesperioder, der ligger forud for den 17. maj 1990, undtagen for arbejdstagere eller deres ydelsesberettigede pårørende, der inden denne dato har anlagt søgsmål eller indbragt en dertil svarende klage i overensstemmelse med den relevante nationale ret;

i dommene af 28. september 1994 i sag C-57/93, Vroege mod NCIV Instituut voor Volkshuisvesting BV ⁽⁶⁾, og i sag C-128/93, Fisscher mod Voorhuis Hengelo BV ⁽⁷⁾, udtaler Domstolen, at ovennævnte protokol ingen betydning har for retten til at være omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning, idet denne ret fortsat reguleres af dommen af 13. maj 1986 i sag 170/84, Bilka-Kaufhaus GmbH mod Hartz ⁽⁸⁾, og at den tidsmæssige begrænsning af dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, Barberdommen, ikke gælder for retten til at være omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning; Domstolen har ligeledes fastslået, at nationale regler om søgsmålsfrister i nationale retsforhold kan gøres gældende over for arbejdstagere, der påberåber sig deres ret til at være omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning, på betingelse af at reglerne ikke er mindre gunstige for søgsmål af denne art end for tilsvarende søgsmål i henhold til national ret, og at de ikke i praksis gør det umuligt at udøve rettigheder i henhold til fællesskabsretten; Domstolen har desuden fastslået, at den omstændighed, at en arbejdstager kan kræve at blive omfattet af en erhvervstilknyttet pensionsordning med tilbagevirkende kraft, ikke indebærer, at arbejdstageren kan undgå at betale bidrag til ordningen for det tidsrum, der er tale om;

udelukkelse af arbejdstagere på grund af deres arbejdskontrakts karakter fra en virksomhedstilknyttet eller branchetilknyttet social sikringsordning kan udgøre indirekte forskelsbehandling af kvinder;

Domstolen har endvidere i sin dom af 9. november 1993 i sag C-132/92, Birds Eye Walls Ltd mod Friedel M. Roberts ⁽⁹⁾, fastslået, at traktatens artikel 119 ikke er til hinder for, at der ved beregningen af en »overgangspension«, som arbejdsgiveren udbetaler til mandlige og kvindelige ansatte, der er gået på førtidspension på grund af dårligt helbred, og som navnlig skal opveje mistede

⁽¹⁾ EFT nr. C 218 af 23. 8. 1995, s. 5.

⁽²⁾ Udtalelse afgivet den 12. november 1996 (EFT nr. C 362 af 2. 12. 1996).

⁽³⁾ EFT nr. C 18 af 22. 1. 1996, s. 132.

⁽⁴⁾ Sml. 1990-I, s. 1889.

⁽⁵⁾ Sml. 1993-I, s. 6591.

⁽⁶⁾ Sml. 1994-I, s. 4541.

⁽⁷⁾ Sml. 1994-I, s. 4583.

⁽⁸⁾ Sml. 1986-I, s. 1607.

⁽⁹⁾ Sml. 1993-I, s. 5579.

indtægter som følge af, at de pågældende endnu ikke har nået den alder, der er fastsat for udbetaling af den lovbestemte pension, tages hensyn til det beløb, de senere vil modtage i lovpligtig pension, og at overgangspensionen nedsættes tilsvarende, selv om resultatet heraf — for så vidt angår mænd og kvinder mellem 60 og 65 år — er, at en kvindelig tidligere ansat modtager en mindre overgangspension end en mandlig tidligere ansat, idet forskellen svarer til det beløb, kvinden er berettiget til i lovpligtig pension, fra hun fylder 60 år, for de beskæftigelsesperioder, hun har tilbagelagt hos arbejdsgiveren;

Domstolen bekræfter i dommen af 6. oktober 1993 i sag C-109/91, *Ten Oever mod Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf* ⁽¹⁾, samt i dommene af 14. december 1993 i sag C-110/91, *Moroni-dommen*, af 22. december 1993 i sag C-152/91, *Neath mod Hugh Steeper Ltd* ⁽²⁾, og af 28. september 1994 i sag C-200/91, *Coloroll Pension Trustees Limited mod Russell m. fl.* ⁽³⁾, at i medfør af dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, *Barber-dommen*, kan den direkte virkning af traktatens artikel 119 kun påberåbes til støtte for krav om ligebehandling med hensyn til erhvervstilknyttede pensioner, for så vidt angår ydelser, der vedrører beskæftigelsesperioder efter den 17. maj 1990, medmindre arbejdstagerne eller deres ydelsesberettigede pårørende forinden har anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning;

Domstolen bekræfter i ovennævnte domme i sag C-109/91, *Ten Oeverdommen*, og i sag C-200/91, *Coloroll-dommen*, at den tidsmæssige begrænsning af *Barber-dommen* gælder, for efterladtepensioner, og at der følger kun kan kræves ligebehandling på dette område for så vidt angår beskæftigelsesperioder efter den 17. maj 1990, medmindre de pågældende forinden har anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning;

Domstolen præciserer endvidere i dommene i sag C-152/91 og i sag C-200/91, at lønmodtagernes bidrag til en ydelsesdefineret pensionsordning skal være ens for mandlige og kvindelige arbejdstagere, da de er omfattet af traktatens artikel 119; det forhold, at der på grund af anvendelse af forskellige aktuarmæssige faktorer for mænd og kvinder ikke indbetales samme arbejdsgiver-

bidrag inden for rammerne af funderede og ydelsesdefinerede pensionsordninger, skal ikke bedømmes efter denne artikel;

Domstolen præciserer i dommene af 28. september 1994 i sag C-408/92, *Smith mod Advel Systems* ⁽⁴⁾, og i sag C-28/93, *Van den Akker mod Stichting Shell Pensioenfonds* ⁽⁵⁾, at traktatens artikel 119 er til hinder for, at en arbejdsgiver for at efterkomme dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, *Barber-dommen*, sætter kvinders pensionsalder op til samme niveau som mænds for så vidt angår beskæftigelsesperioder mellem den 17. maj 1990 og ikrafttrædelsestidspunktet for de nævnte foranstaltninger; artikel 119 er derimod ikke til hinder herfor for så vidt angår beskæftigelsesperioder efter dette tidspunkt; for så vidt angår beskæftigelsesperioder før den 17. maj 1990 indeholdt fællesskabsretten ikke nogen forpligtelse, der kunne begrunde foranstaltninger, som med tilbagevirkende kraft begrænser de fordele, kvinder har haft;

Domstolen præciserer i ovennævnte dom i sag C-200/91, *Coloroll-dommen*, at supplerende ydelser, der hidrører fra bidrag, som arbejdstagerne frivilligt har indbetalt, ikke falder ind under anvendelsesområdet for traktatens artikel 119;

i det tredje handlingsprogram på mellemlang sigt (1991-1995) ⁽⁶⁾ om lige muligheder for kvinder og mænd har Kommissionen endnu engang understreget betydningen af, at der vedtages passende foranstaltninger for at tage hensyn til konsekvenserne af dommen i sag C-262/88, *Barber-dommen*;

sidstnævnte dom gør automatisk nogle af bestemmelserne vedrørende lønmodtagere i Rådets direktiv 86/378/EØF af 24. juli 1986 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger ⁽⁷⁾ ugyldige;

traktatens artikel 119 gælder umiddelbart og kan påberåbes for de nationale domstole over for enhver arbejdsgiver, det være sig en privat person eller en juridisk person, og det tilkommer disse domstole at sikre beskyttelsen af de rettigheder, denne bestemmelse giver borgerne;

af hensyn til retssikkerheden er det imidlertid nødvendigt at ændre direktiv 86/378/EØF for at tilpasse de bestemmelser, der er påvirket af retspraksis ifølge *Barber-dommen* —

⁽¹⁾ Sml. 1993-I, s. 4879.

⁽²⁾ Sml. 1993-I, s. 6953.

⁽³⁾ Sml. 1994-I, s. 4389.

⁽⁴⁾ Sml. 1994-I, s. 4435.

⁽⁵⁾ Sml. 1994-I, s. 4527.

⁽⁶⁾ EFT nr. C 142 af 31. 5. 1991, s. 1.

⁽⁷⁾ EFT nr. L 225 af 12. 8. 1986, s. 40.

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

2) Artikel 3 affattes således:

Artikel 1

I direktiv 86/378/EØF foretages følgende ændringer:

1) Artikel 2 affattes således:

»Artikel 2

1. Ved »erhvervstilknyttede sikringsordninger« forstås ordninger, der ikke er omfattet af direktiv 79/7/EØF, og som har til formål at sikre arbejdere, uanset om de er lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende, inden for en virksomhed eller en gruppe af virksomheder, inden for en erhvervsgren eller inden for en faglig eller tværfaglig branche, ydelser, som skal supplere ydelserne fra de lovbestemte sociale sikringsordninger eller træde i stedet for disse, uanset om medlemskab af disse ordninger er obligatorisk.

2. Direktivet gælder ikke for:

- a) individuelle aftaler for selvstændige erhvervsdrivende
- b) ordninger for selvstændige erhvervsdrivende, hvori kun én person deltager
- c) lønmodtageres forsikringsaftaler, hvori arbejdsgiveren ikke er part
- d) frivillige bestemmelser i erhvervstilknyttede sikringsordninger, som tilbydes deltagerne individuelt for at sikre dem:
 - supplerende ydelser eller
 - valg af den dato, fra hvilken de normale ydelser til selvstændige erhvervsdrivende skal løbe, eller valg mellem flere ydelser
- e) erhvervstilknyttede sikringsordninger, for så vidt ydelserne finansieres af frivillige lønmodtagerbidrag.

3. Bestemmelserne i dette direktiv er ikke til hinder for, at en arbejdsgiver giver personer, der har nået den alder, hvor de er berettiget til en pension i medfør af en erhvervstilknyttet sikringsordning, men som endnu ikke er berettiget til den lovbestemte alderspension, en supplerende pension med henblik på at udligne eller tilnærme de samlede ydelser til de ydelser, som modtages af personer af det andet køn, der befinder sig i samme situation, og som allerede har nået den alder, hvor de er berettiget til den lovbestemte pension, indtil modtagerne af denne supplerende pension har nået den lovbestemte pensionsalder.«

»Artikel 3

Dette direktiv finder anvendelse på den erhvervsaktive del af befolkningen, herunder selvstændige erhvervsdrivende, arbejdstagere, der midlertidigt er uden arbejde på grund af sygdom, svangerskab og fødsel, ulykke eller ufrivillig arbejdsløshed, og personer, der søger arbejde, på pensionerede og invalide arbejdstagere samt på disse arbejdstageres ydelsesberettigede pårørende, i overensstemmelse med national lovgivning og/eller praksis.«

3) Artikel 6 affattes således:

»Artikel 6

1. Bestemmelser, der er i modstrid med princippet om ligebehandling, er bestemmelser, som direkte eller indirekte, navnlig ved henvisning til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, er baseret på kønnet for så vidt angår fastsættelse af:

- a) hvilke personer der har ret til at deltage i en erhvervstilknyttet sikringsordning
- b) om deltagelse i en erhvervstilknyttet sikringsordning er tvungen eller frivillig
- c) forskellige regler vedrørende alder ved indtrædelse i ordningen eller vedrørende krav om minimal beskæftigelsesperiode eller om en minimumsperiode for tilslutning til ordningen, for så vidt angår erhvervelse af ydelser
- d) forskellige regler for tilbagebetaling af bidrag, med undtagelse af hvad der er fastsat i litra h) og i), når arbejdstageren forlader ordningen uden at have opfyldt betingelserne for at få udbetalt langtidssydelser med opsættende virkning
- e) forskellige betingelser for tilkendelse af ydelser eller for begrænsning af disse ydelser til det ene af kønnene
- f) forskellige aldersgrænser for pensionsret
- g) regler, der suspenderer rettigheder eller adgangen til erhvervelse af rettigheder under lovbestemt eller overenskomstmæssig barselorlov eller orlov af familiemæssige årsager, som betales af arbejdsgiveren
- h) forskellige ydelsesniveauer, undtagen i det omfang det er nødvendigt som følge af aktuarmæssige faktorer, der er forskellige for de to køn i forbindelse med bidragsdefinerede ordninger

for så vidt angår ordninger, der er funderede og ydelsesdefinerede, kan visse elementer (som bilaget indeholder eksempler på) være uens, såfremt de uens beløb skyldes anvendelsen af aktuarmæssige faktorer, der er forskellige for de to køn, ved iværksættelsen af finansieringen af ordningen

i) forskellige bidragsniveauer for lønmodtagerne

forskellige bidragsniveauer for arbejdsgiverne, bortset fra:

- i forbindelse med bidragsdefinerede ordninger, hvis formålet er at gøre størrelsen af pensionsydelse til begge køn ens eller tilnærme dem til hinanden
- i forbindelse med ordninger, der er funderede og ydelsesdefinerede, når arbejdsgiverens bidrag tager sigte på at sikre finansieringen af udgifterne til disse ydelsesdefinerede ordninger

j) forskellige normer eller normer, der kun gælder for det ene køn, med undtagelse af hvad der er fastsat i litra h) og i), for erhvervelse eller bevarelse af retten til at få udbetalt ydelser med opsættende virkning, når den pågældende forlader ordningen.

2. Når det overlades til ordningens administrative organer at træffe afgørelse om tilkendelse af ydelser i henhold til dette direktiv, skal de pågældende organer overholde ligebehandlingsprincippet.»

4) Artikel 8 affattes således:

»Artikel 8

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at bestemmelser i erhvervstilknyttede sikringsordninger for selvstændige erhvervsdrivende, der er i modstrid med ligebehandlingsprincippet, tages op til revision med virkning fra senest den 1. januar 1993.

2. Dette direktiv er ikke til hinder for, at rettigheder og pligter, som vedrører en periode for medlemskab af en erhvervstilknyttet ordning for selvstændige erhvervsdrivende, der ligger forud for revisionen af den pågældende ordning, fortsat er undergivet de bestemmelser i ordningen, som var gældende i den pågældende periode.»

5) Artikel 9 affattes således:

»Artikel 9

Hvad angår selvstændige erhvervsdrivendes ordninger kan medlemsstaterne udsætte den obligatoriske gennemførelse af ligebehandlingsprincippet for så vidt angår:

- a) fastsættelse af pensionsalderen for ydelse af alders- og arbejdsophørspensioner samt de følger, en sådan udsættelse måtte have for andre ydelser:
 - enten indtil den dato, på hvilken ligebehandlingen er gennemført i de lovbestemte ordninger
 - eller senest indtil ligebehandlingen indføres ved et direktiv
- b) efterladtepension, indtil ligebehandlingsprincippet ved fællesskabsretten er indført i de lovbestemte sociale sikringsordninger om dette forhold
- c) anvendelse af artikel 6, stk. 1, litra i), første afsnit, for at tage hensyn til forskellige aktuarmæssige faktorer, indtil senest den 1. januar 1999.»

6) Følgende nye artikel indsættes:

»Artikel 9a

At mænd og kvinder gør krav på en fleksibel pensionsalder på samme vilkår, anses ikke for at være uforeneligt med dette direktiv.»

7) Følgende bilag tilføjes:

»BILAG

Eksempler på elementer, der kan være uens for så vidt angår ordninger, der er funderede og ydelsesdefinerede, som omhandlet i artikel 6, litra h)

- konvertering af en del af den periodiske pension til sumydelser
- overførsel af pensionsrettigheder
- en efterladtepension, der udbetales til en ydelsesberettiget som modydelse for, at forsikringstageren giver afkald på en del af en pension
- en nedsat pension, når arbejdstageren vælger at gå på førtidspension.»

Artikel 2

1. Enhver gennemførelsesforanstaltning til dette direktiv, for så vidt angår lønmodtagere, skal dække alle ydelser, der kan henregnes til beskæftigelsesperioder efter den 17. maj 1990 og har tilbagevirkende kraft til denne dato, medmindre arbejdstagerne eller deres ydelsesberettigede pårørende inden denne dato har anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning. I så fald har gennemførelsesforanstaltningerne tilbagevirkende kraft til den 8. april 1976 og dækker alle ydelser, der kan henregnes til beskæftigelsesperioder efter denne dato. For de medlemsstater, der har tiltrådt Fællesskabet efter den 8. april 1976, erstattes denne dato af den dato, på hvilken artikel 119 blev gældende på deres område.

2. Andet punktum i stk. 1 er ikke til hinder for, at de nationale regler om søgsmålsfrister i nationale retsforhold kan gøres gældende over for arbejdstagere eller deres ydelsesberettigede pårørende, som havde anlagt søgsmål eller indgivet en dertil svarende administrativ klage i overensstemmelse med national lovgivning inden den 17. maj 1990, forudsat at disse regler ikke er mindre gunstige for søgsmål af denne art end for tilsvarende nationale søgsmål, og at de ikke i praksis gør det umuligt at udøve fællesskabsretten.

3. For de medlemsstater, der har tiltrådt Fællesskabet efter den 17. maj 1990, og som den 1. januar 1994 var kontraherende parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, ændres datoen den 17. maj 1990 i stk. 1 og 2 til den 1. januar 1994.

Artikel 3

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv inden den 1. juli 1997. De underretter straks Kommissionen herom.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved

offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne sender senest to år efter dette direktivs ikrafttræden Kommissionen alle nødvendige oplysninger, således at den kan udarbejde en rapport til Rådet om gennemførelsen af dette direktiv.

Artikel 4

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

Artikel 5

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 20. december 1996.

På Rådets vegne

S. BARRETT

Formand